

Selvtest – Avtalerett

Løsningsforslag – oppgave 45–81

45

De ulike aktørene er:

- 1 fullmaktsgiver dvs. den som etablerer et fullmaktsforhold.
- 2 fullmektig dvs. den som har fått fullmakt til å opptre på vegne av fullmaktsgiver.
- 3 tredjeperson dvs. den person som fullmektigen «forhandler» med og som han eller hun eventuelt inngår avtale med på vegne av fullmaktsgiveren.

Se for øvrig figuren «De tre aktørene i et fullmaktsforhold» på side 154.

46

De viktigste reglene om avtaleinngåelse ved hjelp av fullmektig finner vi i [avtalelovens kap. 2](#). «2det kapitel. Om fuldmagt».

47

Bestemmelsen det spørres etter er [avtaleloven § 10](#) første ledd hvor det fremgår at avtalens parter er fullmaktsgiver og tredjeperson

48

Dette følger av en tolking av [avtaloven § 10 første ledd](#).

49

Det spørres her etter [avtaleloven § 11, første ledd](#).

50

Representasjon foreligger når en person på vegne av en annen person har evne til å inngå avtaler for denne personen ved rettslige disposisjoner og som om den representerte selv hadde forpliktet seg og uten at representanten selv blir part i avtalen.

51

Fullmakt er en form for representasjon som bygger på en fullmaktsstiftelse. Dette innebærer at fullmektigens kompetanse bygger på en et dispositivt utsagn fra den representertes side og dette skiller fullmakten fra andre former for representasjon. Vergemålet er en form for representasjon, men vergens kompetanse bygger på lov, se vergemålsloven, og ikke på et dispositivt utsagn fra den mindreårige.

52

Det som særpreger fullmakt som representasjonsform er at fullmektigens evne, kompetanse til å representere fullmaktsgiveren skyldes en fullmaktsstiftelse (kompetansetildeling) fra fullmaktsgivers side.

53

Fullmektigen blir ikke part i den avtalen han/hun inngår på vegne av fullmaktsgiver. Avtalens parter blir fullmaktsgiver og tredjeperson, se [avtaleloven § 10](#), første ledd hvor dette fremgår.

54

Det foreligger et fullmaktsforhold. Ingeniør B er bemyndiget til å foreta rettshandler på vegne av A. Fullmakten går ut på at B skal besiktige og eventuelt kjøpe en annonsert bil på As vegne. A er fullmaktsgiver. B er fullmektig for A. Bilens selger (eier) blir eventuelt tredjeperson (medkontrahent).

Se figuren «De tre aktørene i et fullmaktsforhold» side 154 hvor A er Fullmaktsgiver og ingeniør B er Fullmektig.

55

- a **Fullmaktens grenser:** Kjøpe en brukt Volvo 245. Det er dette som går fram av den skriftlige fullmakten.

Intern instruks: Beløpsgrense på kr 60 000 og ikke eldre enn 1996-modell. Denne interne instruksjonen går ikke fram av fullmaktsdokumentet og er bare kjent for fullmaktsgiver og fullmektig.

Se for øvrig figur «Forholdet mellom fullmaktens grenser og en intern instruks» på side 157.

Fullmaktsgivers interne instruks til Fullmektig er i dette tilfelle beløpsgrensen på 60 000 kroner og at bilen ikke skal være eldre enn 1996 modell.

Fullmaktens grenser til Tredjeperson er i dette tilfelle En brukt Volvo 245.

- b **Fullmaktsgiver:** Jenny Andersen,

Fullmektig: Henning Olsen,

Tredjeperson: Eventuell selger av bilen.

- c **Ikke bundet.** Fullmektigen har her gått utenfor fullmaktens grense. Feil bilmodell, se [avtaleloven § 10 første ledd](#).

Bundet. Her holder fullmektigen seg både innenfor fullmaktens grenser og opptrer i samsvar med den interne instruks, se [§ 10 første ledd](#).

Bundet. Fullmektigen holder seg innenfor fullmaktens grenser, men går utenfor den interne instruks, se [§ 10 første ledd](#) og [§ 11 første ledd](#). Forutsetningen for denne løsningen er at tredjemann er i aktsom god tro, altså verken kjente til eller burde ha kjent til den interne instruks.

Bundet. Begrunnelse som under 3.

56

En kommisjonær operer i egen eget navn, men for en annens regning og blir vanligvis part i de avtalene som inngås, se [kommisjonsl. § 4, første ledd](#). Kommisjonæren og tredjeperson blir altså avtalens parter.

Dette er ikke tilfelle med fullmektigen som ikke opptrer i eget navn, men for fullmaktgiveren. Fullmektigen blir ikke part i den avtale som inngås, se [avtaleloven § 10, første ledd](#).

57

Å kunne binde seg juridisk er et resultat av den enkeltes selvbestemmelsesrett eller autonomi.

At kompetansen til å kunne forplikte seg juridisk kan overdras til andre er noe de fleste moderne rettssystemer aksepterer. Hovedgrunnen til dette er at det er åpenbare praktiske grunner til at et rettssubjekt må på visse vilkår kunne overdra sin rettslige handleverne til andre rettssubjekter slik at disse rettssubjektene juridisk kan forplikte et annet rettssubjekt.

58

Når vi skal ta stilling til en fullmakts grenser må vi se på hvordan fullmakten er synliggjort og og hva fullmektigen fremstår som berettiget til å gjøre overfor for mulige tredjepersoner. En intern instruks i et fullmaktsforhold karakteriseres nettopp ved at forholdet (den interne instruks) bare er kjent for fullmaktsgiveren og fullmektigen.

Se for øvrig figur «Fullmaktens grense/intern instruks» på side 156.

59

Stillingsfullmakten behandles i [avtaleloven § 10](#), andre ledd. (Tilbakekall av stillingsfullmakt behandles i [avtaleloven § 15](#)).

60

Bestemmelsen det spørres ette er [avtaleloven § 13](#) som gjelder tilbakekallelser når fullmakter brakt til tredjemanns kunnskap gjennom en «særskilt erklæring» til ham.

61

[Avtaleloven § 16](#) regulerer forholdet når det foreligger et fullmaktsdokument.

62

- a [Avtaleloven § 14](#) regulerer de tilfeller hvor fullmaktsgiver har: » kundgjort fuldmagten gjennom bladene eller paa anden maate».
- b I [avtaleloven § 18](#) er oppdragsfullmakten behandlet.
- c [Avtaleloven § 15](#) regulerer tilbakekall av stillingsfullmakt.
- d [Prokuraloven](#). [Prokuralovens § 1](#) regulerer «prokurafullmaktens» innhold og grenser

63

- a Oppdragsfullmakt § 18. Her er fullmakten bare meddelt fullmektigen. Noen elever vil her trolig hevde at dette må være en stillingsfullmakt, se § 10 andre ledd. Dette vil kunne være tilfellet dersom det naturlig tilligger en slik stilling myndighet til å foreta nødvendige innkjøp av trær og planter til parkanlegget. Hvis dette presiseres som en forutsetning så må også stillingsfullmakt kunne godkjennes som riktig svar.
- b Frasagnsfullmakt § 13. Her er fullmakten meddelt tredjemann gjennom en særskilt erklæring fra fullmaktsgiveren (telefonisk meddelelse).
- c Frasagnsfullmakt § 16. Her er det opprettet et skriftlig fullmaktsdokument.
- d Stillingsfullmakt § 10 andre ledd.
- e Prokura, se lov om prokura § 1.

64

- a Oppdragsfullmakt, § 18. Fullmakten er bare meddelt fullmektigen. Fullmaktsgiver, Nikodemus Ninni, har her bare meddelt fullmakten til sin venninne Isabella Trutt.
- b Nikodemus Ninni (fullmaktsgiver) er ikke bundet, se avtaleloven § 10 første ledd antitetisk. Ved oppdragsfullmakt faller «instruksen» og fullmakten sammen. Dette følger av § 18 jf. § 11 andre ledd. Av de nevnte bestemmelsene kan det utledes at fullmaktsgiveren ikke blir bundet når fullmektigen går ut over sin «instruks», selv om medkontrahenten er i god tro.

65

- a Frasagnsfullmakt § 16. Tredjemann blir her orientert om fullmakten gjennom det skriftlige fullmaktsdokument.

- b Nikodemus Ninni har presisert overfor Isabella Trutt (fullmektigen) at hun ikke skulle kjøpe en maskin med fargeskjerm. Dette er et forhold som bare er kjent for fullmaktsgiver og fullmektig, og som ikke framgår av det skriftlige fullmaktsdokumentet. En slik «intern avtale» er en intern instruks eller forskrift etter avtaleloven § 11, første ledd. Fullmektigen har her holdt seg innenfor fullmaktens grense, og bare overtrådt en intern instruks i fullmaktsforholdet. Forutsatt at tredjeperson er i aktsom god tro, blir fullmaktsgiveren i denne situasjonen bundet av avtalen. Denne løsningen framgår av § 10, første ledd, jf. § 11 første ledd.

66

Fullmakter som ikke har en «selvstendig tilstedeværelse» overfor tredjeperson eller sagt på en annen måte, det foreligger ingen ytre forhold som tredjeperson blir kjent med, kun fullmektigens opplysninger om at han er fullmektig for en fullmaktsgiver, kalles gjerne for uselvstendige fullmakter.

[Avtalelovens § 18](#) nettopp en slik fullmaktstype ved formuleringen:

«Er fullmakten bare meddelt gjennom en erklæring fra fullmaktsgiveren til fullmektigen osv)». Ved oppdragsfullmakt foreligger ingen intern instruks. Oppdraget er lik fullmaktens grenser.

67

Aktsom god tro eller ond tro hos tredjeperson har ingen betydning ved oppdragsfullmakt. Dette fremgår av [avtaloven § 11](#), andre ledd som omhandler oppdragsfullmakt.

Dette spørsmålet har kun betydning ved selvstendige fullmakter så som stillingsfullmakten og frasagnsfullmaktene når fullmektigen har gått utenfor den interne instruks i fullmaktsforholdet, men holdt seg innenfor fullmaktens grenser, se avtalelovens §§ 10, første ledd og 11, første ledd.

68

- a Det er [avtaleloven § 15](#).
- b Det er [§ 16 i avtaleloven](#).
- c Det er [avtaloven § 14](#).
- d Det er [avtaleloven § 13](#)
- e Det er [avtaleloven § 18](#)

69

Bestemmelsen det spørres etter finner vi i [avtaleloven § 12](#) som er en generell bestemmelse om tilbakekall av fullmakter.

70

Vi finner bestemmelsen i [avtaleloven § 19](#). Bestemmelsen pålegger fullmaktsgiveren en særskilt varslingsplikt i visse situasjoner.

71

Dette står i [avtaleloven § 20](#). Av bestemmelsen fremgår det at en «ondtroende» tredjeperson ikke «beskyttes» av at tilbakekallelseesreglene ikke er fulgt.

72

Ansvarsgrunnlaget for et eventuelt erstatningskrav fra tredjeperson mot fullmektigen finner vi i [avtaleloven § 25](#).

73

- a Dersom ikke annet er avtalt eller underforstått i avtalen, vil fullmaktsgiver kunne foreta de samme disposisjoner som fullmektigen.
- b Tilbakekallelse av frasagnsfullmakter reguleres av avtaleloven §§ 12, 13, 14, og 16. I hovedsak skal tilbakekallelsen skje på tilnærmet samme måte som fullmakten ble gitt på.
- c Tilbakekallelsen av en stillingsfullmakt skjer ved at fullmektigen fjernes fra stillingen, se § 15. Lovens krav er at fullmektigen fjernes fysisk fra stillingen.
- d Tilbakekallelsen reguleres i § 18. Oppdragsfullmakten er tilbakekalt etter denne bestemmelsen når en erklæring om at den ikke lenger skal gjelde, er kommet fram til fullmektigen.
- e Umyndiggjøring, død, konkurs, se §§ 21, 22, 23 og 24.

74

- a Evne/kompetanse hos en person til å foreta rettshandler på en annen persons vegne. Kompetansen må være gitt fullmektigen av fullmaktsgiver gjennom en fullmaktsstiftelse.
- b Den person som fullmektigen opptrer på vegne av.
- c Den person som har evne til å foreta rettshandler på vegne av en annen person.
- d Den person fullmektigen på vegne av fullmaktsgiver inngår eventuelle avtaler med.
- e Slik fullmaktsforholdet på bakgrunn av en disposisjon fra fullmaktsgiver fremstår utad for tredjeperson.
- f Forhold som bare er kjent for fullmaktsgiver og tredjeperson.
- g Fullmakt som tilkommer den som etter lov eller sedvane innehar en stilling som medfører evne til å forplikte fullmaktsgiver, se avtaleloven § 10 andre ledd.
- h Fullmakt som er etablert ved at fullmaktsgiveren har rettet en disposisjon direkte til de personer som fullmektigen skal eventuelt inngå avtaler med, se avtaleloven §§ 13, 14 og 16.

- i Fullmakt som er etablert ved en disposisjon fra fullmaktsgiveren til fullmektigen, se avtaleloven § 18.
- j Fullmakt til å opptre på en annens vegne i et forretningsforhold, se prokuraloven.
- k Fullmakter som i tillegg til fullmaktsgivers erklæring til fullmektigen viser overfor omverdenen at det er etablert et fullmaktsforhold. Eksempler på selvstendige fullmakter er stillingsfullmakten, se avtaleloven § 10, andre ledd og frasagnsfullmaktene, se avtaleloven §§ 13, 14 og 16.

I Fullmakter uten noe selvstendig ytre som viser tredjepersoner at det foreligger en fullmakt. Tredjeperson har her bare fullmektigens ord på at det foreligger en fullmakt å forholde seg til. Eksempel på en slik fullmakt er oppdragsfullmakten, se avtaleloven § 18.

75

- a Her anvendes de alminnelige erstatningsreglene i kontraktsforhold. Forholdet dreier seg om fullmektigens ansvar overfor fullmaktsgiveren. Det må foreligge et ansvarsgrunnlag og økonomisk tap og nødevdig påregnelig årsakssammenheng..
- b Dette forholdet reguleres av avtaleloven § 25, da det dreier seg om tredjepersons eventuelle erstatningskrav mot fullmektigen. Bestemmelsen hjemler et i utgangspunktet objektivt erstatningsansvar for fullmektigen, men inneholder svært mange unntak.

76

- a Fullmaktsgiver er den person som gir fullmakten (bemyndiger en annen person til å opptre på sine vegne), og som fullmektigen opptre på vegne av. Fullmaktsgiveren blir da den ene parten i avtalen som fullmektigen eventuelt inngår, se avtaleloven § 10 første ledd. Fullmektig er den som opptre på vegne av fullmaktsgiveren (fullmaktsgiverens representant eller medhjelper). Fullmektigen blir ikke selv noen part i den avtalen som eventuelt inngås. Tredjeperson er den person som fullmektigen eventuelt forhandler med og inngår avtale med. Tredjeperson blir da part i avtalen sammen med fullmaktsgiveren.
- b Avtaler som er inngått med fullmektigen, vil normalt få de samme rettsvirkninger som om avtalen var inngått direkte mellom partene. Fullmektigen blir selv stående utenfor avtalen. Og blir ikke part. Se for øvrig avtaleloven § 10 første ledd. Vi taler om fullmakt når en person er bemyndiget til å foreta seg rettshandler på en annen persons vegne.
- c I avtaleloven er følgende fullmaktstyper regulert: Stillingsfullmakt §§ 10 andre ledd og § 15, Frasagnsfullmakt §§ 13, 14 og 16, Oppdragsfullmakt § 18.
- d Prokura er en meget vidtgående fullmaktstype som reguleres i egen lov, se lov om prokura. Prokura må normalt meldes til foretaksregisteret. Innhold og grenser fremgår av prokuraloven § 1. Alle begrensninger i forhold til kompetanse som en prokurist har etter § 1, må vanligvis oppfattes som en intern instruks.

77

- a Frasagnsfullmakt, § 16. Dersom medkontrahenten er i aktsom god tro, blir moren bundet. Glenn Roar har ikke gått utenfor fullmaktens grenser, men bare overtrådt en intern instruks i fullmaktsforholdet. Løsningen følger av avtaleloven § 10, jf. § 11 første ledd.

- b Dette er en oppdragsfullmakt, § 18. Oppdraget er framsatt i et personlig brev og kan ikke betegnes som et skriftlig fullmaktsdokument. Da dette er en oppdragsfullmakt etter § 18, blir fru Rosenvinge ikke bundet i dette tilfellet. Ved oppdragsfullmakt faller intern instruks sammen med fullmaktens grenser, se § 18, jf. § 11 andre ledd.
- c Her foreligger det en stillingsfullmakt, § 10 andre ledd. Fullmaktens grenser ved stillingsfullmakt følger normalt av sedvane eller, med andre ord, hvilke disposisjoner stillingsinnehaveren normalt kan foreta seg. Butikksjefen (fullmaktsgiveren) blir her bundet av avtalen, forutsatt god tro hos Anders' venn. Det ligger her i fullmakten at stillingsinnehaverne antas å ha adgang til å gi mindre rabatter for å få i stand salg. Denne rabatten ligger innenfor dette, og Anders har da ikke overtrådt fullmaktens grenser. At butikksjefen har gitt beskjed om at det ikke skal gis rabatter, må oppfattes som en intern instruks, se §§ 10 første ledd og 11 første ledd.

78

Stillingsfullmakt, se § 15

- Frasagnsfullmakt, se §§ 12, 13, 14 og 16
- Oppdragsfullmakt, se § 18
- Se for øvrig §§ 19 og 20

79

- a Avtaleloven § 25
- b De alminnelige erstatningsreglene i kontraktsforhold.

80

Sakens parter er Peder Ås og Lars Holm. Bjarte Kirkerud opptrer som Holms fullmektig.

Lars Holm hevder at han ikke er bundet til den inngåtte avtale. Som grunnlag for denne påstand viser han til at fullmakten er gyldig tilbakekalt. Dette bestrides av Ås som mener at det foreligger en bindende avtale om kjøp av fritidseiendommen.

For å løse tvisten anvendes regler om fullmakt i avtalelovens kap. 2.

Det foreligger en uselvstendig fullmakt fordi fullmaktsforholdet er stiftet ved erklæring fra fullmaktsgiveren til fullmektigen uten at det foreligger noe ytre forhold som viser fullmaktsforholdet overfor tredjeperson. Peder Ås har her bare Bjarte Kirkeruds opplysninger om at han er fullmektig for Lars Holm å forholde seg til. Den aktuelle fullmaktstype er derfor en oppdragsfullmakt som er en uselvstendig fullmakt, se avtaleloven § 18. Forutsetter vi at Holms venn og fullmektig Bjarte Kirkerud under forhandlingene har opptrådt korrekt i forhold til sin oppdragsfullmakt, vil det avgjørende her være om fullmakten er gyldig tilbakekalt.

Avtaleloven § 18 sier at en oppdragsfullmakt er kalt tilbake når en erklæring om at fullmakten ikke skal gjelde lenger er kommet fram til fullmektigen. Forutsettes at den endelige bindende avtale først ble inngått etter kl. 10 blir spørsmålet om tilbakekallelsen var kommet fram til

fullmektigen før avtaleinngåelsen. E. mailen ble sendt kl. 10 og har da sannsynligvis kommet frem til fullmektigen kort tid etter avsendelsen. Det er alminnelig antatt at en e.mail har «kommet frem» når den er registrert mottatt på mottakers server.

Avtaleloven § 19 gir likevel en fullmaktsgiver en særlig varslingsplikt i visse situasjoner. Denne varslingsplikten oppstår når fullmaktsgiver har særlig grunn til å tro at fullmektigen til tross for en tilbakekallelse allikevel vil foreta en rettshandel overfor en bestemt tredjeperson. Fullmektigens oppdrag gjaldt forhandlinger med en bestemt tredjeperson, nemlig Peder Ås. Oppgaven gir lite informasjon til å kunne fastslå med sikkerhet om Lars Holm her hadde varslingsplikt etter avtaleloven § 19, men skulle fullmaktsgiver her være på den helt sikker på rettmessig tilbakekallelse burde han nok her også varslet tredjeperson om tilbakekallelsen.

Konklusjon: Lars Holm er bundet av kjøpet.

81

Innledningen blir som i oppgaven ovenfor (oppgave 80).

Nå foreligger et fullmaktsdokument og vi står ovenfor en frasagnsfullmakt, se avtaleloven § 16. Dette er en selvstendig fullmakt. Også nå blir hovedspørsmålet om fullmakten er gyldig tilbakekalt. Den sentrale regel finner vi i avtaleloven § 16 som fastslår at en slik fullmakt kaldes den tilbake ved, at den på fullmaktsgiverens forlangende enten gis tilbake til ham eller tilintetgjøres. Dette er ikke tilfelle i foreliggende sak.

Lars Holm har imidlertid prøvd å ta direkte telefonisk kontakt med Peder Ås og gi beskjed om at fullmakten trekkes tilbake. Spørsmålet blir derfor om Lars Holm ikke er bundet av kjøpet etter avtaleloven § 20 og kan påberope seg denne bestemmelsen. Dersom Peder Ås kjente til eller burde ha kjent til at Lars Holm ikke lenger ønsket at fullmakten skulle gjelde vil Holm være fri fra avtalen. Lars Holm har ikke direkte meddelt dette ovenfor Peder Ås, men har gitt denne beskjeden til kona til Peder Ås.

Lars Holm må imidlertid etter vår oppfatning i denne situasjonen kunne legge til grunn at den nødvendige beskjed blir gitt av Ås' sin kone. Risikoen for det inntrufne vil vi derfor legge på Peder Ås.

Konklusjon: Lars Holm er ikke bundet av kjøpet.